

مستطابق

محل مطبعه و اداره :

پنجسال اوغلا ده امنيت

صندوغى حواريه

شكول يوقوشده

۲۲ نومرو

خطار :

مسلكمه موافق آثار

جديه مع الممنونه

قبول اولور

درج ايدلمين آثار اعاده اولماز

دينه ، فلسفه ، علوم ، حقوق ، ادبيات تاريخ ، دى بايانات و بالخاصه احوال و شؤره اسلاميه و بحث ايدرو هفته ده بر نشر اولور .

صاحب و مؤسسلى :

در سعادتده نسخيسى ۵۰ پاره در

ابوالعلا زين العابدين - ح . اشرف اديب

تاريخ تأسيسى

قيرله دن مقوا بورو ايله كوندريليس سنى

۲۰ غروش فضله آلتير

۱۰ تموز ۳۲۴

سنه لى التى آيلنى

ممالك عثمانيه ايجون	۶۵	۳۵	غروش
روسيه	۶۵	۳۰۵	روبله
سائر ممالك اجنبيه	۱۷	۹	فرانق

بشنجى جلد

۱۶ شوال پنجشنبه ۸ تشرين اول ۳۲۶

عدد : ۱۱۱

صراط مستقیم رسالہ اسلامیہ

السلام علیکم

صراط مستقیم ۱۱۰ نمبر ولی نسخہ سند خطبہ لریمہ قارشو
اوزون تنقیدی حاوی اولان ابراہیم بسیم اقدینک مکتوبی تمامیلہ
او قودم . محرر محترمہ خصوصی مکتوبہ مصللاً جواب یازدم اساس
مسئلہ آرا مزیدہ مباہلت افکار یوقدر . آنجق تصورات افکارده اولسه
کر کدر . کہ اوده اہمیتدن غایدر . چونکہ مقصدیمردین و وطنہ خدمتدر .
بشقہ امل دکلدر . جوابک صراط مستقیمہ نشری ایجاب ایدر ایسہ
ادارہ علیہ کزہ تقدیم ایدرم . مرحالہ دینہ وطنہ خدمت ایدرم . اوج
معارف و کمالانہ اعتلا ایچون جاییشلم . کریدہ قالمیلہ . ومن اللہ التوفیق
فی کل الامور .

علی شیخ العرب

خطبہ : ۱۹

الحمد لله الفاشی حمدہ والغالب جندہ والمتعالی جہدہ . احمدہ شکرآ
لأنعامہ واستعینہ علی وظائف حقوقہ و اشہد ان لا الہ الا اللہ عزیر الجند
عظیم المجد . و اشہد ان محمدا عبده ونحیہ و بعینہ ارسلہ لیم مکارم
الاخلاق و یکلم الناس الخیر شهادة یوافق فیہا السر الاعلان والقلب اللسان
« اما بعد ایہا الناس » اوصیکم بتقوی اللہ واحذرکم اهل النفاق فانہم
المضالون المضلون و ادعوکم الی الانتباه من غفلة ان لم تفتقروا منہا لدت
بکم الی الخراب والاضمحلال فتکونوا کمن خسر الدنیا والآخرة معا ذلہ
تعالی و اعلموا عباد اللہ ان اللہ تعالی لم یخلقکم عبثا ولم یرسلکم ہلا علم
مبلغ ذمہ علیکم واحصی احسانہ الیکم فاستفتحوه واستنجحوه فی الاعمال
التي تؤول بکم الی اکنان الدعة و اوطان السمہ و منازل العز فی الدنیا
بین الامم المتقدمہ و فی یوم تشخیص فیہ الابصار ایہا الناس من سلك الطريق
الواضح نال المقصود ومن خالف وقع فی التیہ ایہا الناس اوصیکم
بالعلم وتحصیلہ فالعلم نور یستضاء بہ فی ظلمات الجہل ایہا الناس العلم دین
یدان بہ وبہ حیاة العالم وعمران البلاد وبہ یکسب الانسان الطاعة والشرف
فی حیاتہ و جمیل الا حدیثہ بعد وفاتہ والعلم حاکم والمال محکوم علیہ
ایہا الناس تأملوا فی صفحات تاریخ من مضی قبلکم ترون انہم ان نالوا
رقیا فهو بفضل العلم والمصارف وای علم من العلوم علم وعمل بہ فاز
صاحبه بکل ما یتنہ من سعادة دنیویہ او اخرویہ و اعلموا عباد اللہ ان
الدنیا ہی طریق للآخرة فلا بد من اصلاح هذه الطريق لا لجل الوصول
المقصود بکل راحہ و تأملوا عباد اللہ قولہ تعالی « یا ایہا الذین امنوا اهل
ادلکم علی تجارة تجیکم من عذاب الیم تؤمنون باللہ ورسولہ و تجاهدون
فی سبیل اللہ بأموالکم و انفسکم ذلکم خیر لکم ان کتمت تعلمون »
فالجهاد الجہاد عباد اللہ فی انفسکم و هل عدو اکبر من النفس فجاهدوا
فیہا حق الجہاد تہذیبہا وتعلیمہا علی الخیر والامر بالمعروف و صرف
المال لدوام الدین وحیاة الاوطان وتعلیم الاطفال لیحفظوا دینہم وارطانہم
واعلموا ان من کان علی الحق فاللہ معہ ایہا الناس بکل ما وعظتکم بہ
فاعملوا ولکل نصیحة فاسموا ولا تکونوا کالذین قالوا سمعنا و ہم

کورمک هیچ طوغر و اولہماز . عسکریمزی یکی سلاحرلہ دونامق
نایسہ چو جوقریمزک اللہ زمانہ کورہ یازریمش کتابل ویرمکدہ عینلہ
اودر . بزم یقشدیکمز دورلر کجندی . ہم چوقدن کجندی ! فصل
کجندیکنی بورادہ تصویرہ تالقیشمایہ جنز . بالکمز . جکر یازریمزک قیعتی
زمانلرینی . اولہما کجرمک . فرض محال اولہرق طوغر . ایلہ اولسہ .
قابل اولہمایہ جننی بر کردہا خاطرلرہ کتیرہ جکمز .

ہربابا اولادینی کندی او قودہ جق قدر وقت . یا خود خصوصی
برخواجہ طوتوب او قوتدیرہ جق قدر بارہ ولہماز . معارف نظارتی دہ
برقاج سنہ ایچندہ هیچ یوقدن بر اصول تعلیم ایجاد ایدہ جک قدر . مقتدر
معلملر یارادہماز . او حالدہ نہ یاغالی ؟ اقتداری . حیتی اولانلر ہم مکتب
چو جوقلری ایچون کتابلر یازمالی . ہم دہ او کتابلر دہ کی مباحثی چو جوقلرہ
فصل او کرتک لازم کلہ جکینی کوسدتر ارلر . یعنی خواجہ کتابلری
میدانہ کتیرملیدر . اک بسیط حقیقتلری تأیید ایچون « آوروپادہ
بویلہدر ! » سوزینی علاوہ ایتک موداسی بر بدعت حسنہ ایسہ .
بزده او سوزی تکرار ایدرز .

ای اما . یازمالیدر . ایتلیدر . . . کبی قورو تمیلردن نہ چیقار ؟
دیہ جکسکمز . اولیامی ؟ چوق شی حیقہ بیلیر . نتہ کیم چیقندی :
چو جوقلریمزک اک مہم اکسیکی علم حال کتابی دکلای ایدی ؟ ایشتہ حلیم ثابت
افندی قارداشمز اونی تماملادی . شیمیدی یہ قدر هیچ کیمسہ نک
یازمادیفی بر علم حالی یازدی . آرتق یدی . سکمز یاشندہ کی یاورولریمز
یاشنی . یاشنی ! المش علمای کلامک بیلہ قولای قولای آ کلایہمایہ جنی
یا خود آ کلایہمایہ جنی صفات ذاتیہ . صفات ثبوتیہ بختلرینی باباغان
کبی ازبرلہمک مجبوریتندہ قالمایہ جق . آرتق چو جوقلریمز فطرت
بشرہ تمامیلہ ملائم بولماسندن . دہا آجیق بر تعیر ایلہ او فطرتک
عینی اولماسندن طولای سادہ لکی . بساطتی تمثیل ایدن احکام شرعیہ
مزنی . عقائد اساسیہ مزنی برر ممما کبی تلقی ایتیمہ جک .

خواجہ لریمز نہ بابہ جق ؟ اوت خواجہ لردہ بویکی کتابی او قوتمق
ایچون هیچ کوچلک چکیمہ جک . چونکہ مؤلف اثرینی بری
چو جوقلریمزہ . دیکری خواجہ لریمزہ مخصوص اولمق ارزہ ایکی
ایکی قسمہ . دہا طوغریسی ایکی کتابہ آیرمش . چو جوقلر ایچون
لوحرلر ترتیب ایتمش . معلملرہ مخصوص قسمدہ ایسہ اولوحرلردہ کی
حقائق ذہنلرہ فصل تلقین اولہ جق . لایقلہ کوسترمشدر .

بویکی علم حال باب فتوادہ متشکل تدقیق مصاحف و مؤلفات شرعیہ
مجلس عالینک تصدیقتی . تقدیرینی قازاندقن صکرہ بوتون مکاتب
ابتدائیہ دہ او قودملق اوزرہ معارف نظارتیہ قبول اولمش . صاحبہ
مکافات نقدیہ ویرمشدر .

بز نہ بختیارزکہ تمیلریمزک یاواش یاواش تحقیق ایتدیکنی کورمہ یہ
باشلیورز . چو جوقلریمز نہ بختیاردرکہ بویلہ کوزل بر اثرہ مالک
بولونیور . حلیم ثابت افندی نہ بختیاردرکہ عرفانک . سینک ہر طرفدن
شکران ایلہ استقبال ایدلیدیکنی کوریبور . محمد عاکف

لسانیه ترتیب ایدلگدن صکره کاغده تورکجه نقل ایدلک پک مسخره بر شی اوله جغنی ، هله محیطمزی ، عادات ملیه مزی بیلمکسزین ، یاخود بیلمز کبی کورونه رک یازیلان اثرلرک هیج بر زمان یرلی مالی صایله میه جغنی چوق سوله کسه ده کاه قواعد جیاسکله ، کاه تعصبا ، کاه مفرط بر محافظه کارلقه ایتهم اولندق ، طور دق !

سزه غریب بر وقعه نقل ایدهیم : ادبیات منتسبلرندن بری ک رومانلرندن بر قاجی حقنا کی مطالعه می صورتی . او قومادم ، جوابی آنجه حیرته قالدی . بونده شایه جق بر شی یوق : بن او اثرلی ترکیه دییه او قویه جقسهم ترکیه دکل ؛ صرف بر اثر صنعت دییه او قویه جقسهم آلفونس دوده نک (جق) لری ، (صافو) لری البته بونلردن چوق صنعتی . بزده ترکیه رومان یازیلجهیه قدر بن بویاریم یاملاق فرانسه رومانلری فرانسه رومانلری یوقومقده دوام ایدر کیدرم ، جوابی ویردم . « غرض کارسکیزا » دیهرک یامدن چکیلدی .

— سزک یکی شعرلریکزه بر تحف ، کنجلردن برینک غیر مطبوع بر منظومه سنی او قویورلردی . قولاق مسافری اولدم . بر یرنده « نه شیشه یارار ؟ » جمله استفهامیه سی واردی . بونه دیمک ؟ « نه یه یارار ؟ » جمله سنی آکلارم ، لکن نه شیشه یارار دیمک ، همده شی لفظنده کی همزه یی بللی ایتک غریب اولیورمی ؟ دیدمسه ده ؛ وزن بوکا مساعد دکلر ، طرزنده مقابله ایتدیلر . دیمک سز نظمکنده ایجاب ایدرسه نه یه یارار سوالنی ایراد ایدمه جکسکیز ؟ — اوت افندیم ، بزم نظم عجم وزلرینه تابع اولدینی ایچون هر ایستدیکمزی قولایجه سوله یه میز . شاعرلریمز اکثریا ضرورت وزن دینلن خسته لقند وقات ایدرلر !

— ای یا ! یالکز هجالتک عدینی صایسه کزده بو کلفتدن قورتیسه کز اولمازمی ؟ او یله ایشتمک عبدالله حق حامد بکک پارماق حسابیه یازلمش تیاترولری وارمش ، هم پکده کوزل اولیورمش . — اوت ، افندیم . لکن حامد بکک بووزندن یالکز بر اثری وار . حال بوکه عجم اوزانیله یازلمش تیاترولری ، مستقل منظومه لری پک متعدد . برده پارماق حسابی عجم وزلرینک تأمین ایتدیکی آهنگی درعهده ایدمه دیکی ایچون قولاق بریکلرینی ده ائی بولیور .

— آلیشسه کز ، اوتکیلرینی ده آهنگدار بولورسکیز .

— پک طوغری . شو وارکه عجم اوزانی عصرلردن بری ایشله یه ایشله بوکونکی درجه سینه قدر کتیرمش . اوقدر اتمک ویریلن بر چیغیر قولای قولای بر ایلیرمی ؟ ذاتاً عروضی براقلم ، دیسه کز ، آرقه کزدن کیمسه کز . مکرکه ائ مقدر شاعرلریمز عجم اوزانی بوسبتون ترک ایتسینلرده بر یکی وزنده بر چوق اثرلر میدانه کتیرسینلر . اوت « بووزنده کی نقصان آهنگی تلافی ایچون یازیله جق اثرلر فکر ایله ، خیال ایله ، حس ایله طولو اولمالیدر . بوقسه هیج بر قاره بوله مازسکیز .

لا یسْمَعُونَ » قال رسولنا الا کرم علیه الصلاة والسلام « المؤمن للمؤمن کالذین یشد بعضه بعضاً ثم شبک بین اصابعه کما فی البخاری » صدق رسول الله علیه الصلاة والسلام وهذا اعظم دلیل یدل علی شدة لزوم اتفاق المسلمین واتحادهم فی کل خیر

علی شیخ العرب

مصائب اریه

کنند بیله الحق ایکی اوچ دفعه کوروشدیکم بر ذات بکنده یانه کلرک دیدی که :

— بن ، بزم عثمانی ادبیاتی اوقدر یاقیندن طانیورم . اسکیلردن همان هیج بر شی او قومادم . یکیلری او قومق ایستدم ، لکن خوشمه کیتمدی . دیمک ایستورم که بو وادیده چوقلق ملاحظه یوروتیه صلاحیتدار دکلسمده حسابجه بزم لسان حال حاضر یله بویوک بویوک آثار ، خصوصیه آثار منظومه ابداعنه مساعد اولمایه جق . — بویوک بویوک اثرلردن مقصدیکز نه در ؟

— آوروپا ادبسنک آثاری کی افکاری برر غایته طوغری سوروکلوب کوتوره بیله جک مؤلفات .

— واقعا بوسیلدیکنز ماهیتده هنوز اوقدر چوق اثرلری یوق . لکن الک بویوک بر ادبیزک دیدیکی کی قلت بوسبتون یوقلق دیمک دکلر . الهمکی موجود قلیل ایسه بزه پک کوزل اثبات ایدرکه لسانم تصور ایتدیکنز قدر عظیم بر لسان اوله ماز .

— اکر موجود قلیل تعیر نامعنی ایله غرب رومانلری قلیدأ یازیلان بر قاج حکایه یی مراد ایدیورسه کز پک یاکلیش دوشونبورسکیز . بن بونلری بر آز اوقودم . لکن قابل دکل دوام ایدمه دم . چونکه بول بورژولرک ، دودملرک ، زولالرک عجمی ، هم پک عجمی بر قلم ایله ترجمه سی ، لکن ترکیه اولماین بر اسانه ترجمه سی ایدی !

اوت ، بن ادبیاتمزی یاقیندن طانیام . لکن تورک اوغلی تورک اولقی اعتبار یله لسانمزی پک ائی بیلم . ینه اوا اعتبار ایله آوروپاده سنه لرجه بولونمش اولسامه رغماً ، عادات ملیه مزه ، حسیات ملیه مزه ، قطباً بیکانه دکل . حال بوکه اشدن دوستمدن هانکیسنه مراجعت ایتدیمسه نه صاغلق ویردیکی اثرک لسانی تورک لسانی ایدی ، نه ده تصویرینه یلتدیکی عادتلر ، حسلر بزمکیلرینه بکزیور ایدی .

— اوله بیلمر ، افندیم . رومانلری بزه یکی آچیلش بر چیتردر . طبیعی ، بر موجودیت کوستره بیلمسی ایچون زمان لازم . — هایدی بو مبتدیکی قبول ایدم . لکن یکی آچیلدیغی سوله ییگکیز چیغیر طوغری دکل ! بویولده نه قدر چوق کیدرسه کز او نسیبده صابه دوشه جکسکیز !

— ختکیز وار افندیم . او کی اثرلره عائد مطالعاتکزه تمامیه اشتراک ایدرم . بزم هر لسانک بر شیوه سی اولدینی کی ترکیه نکده کندیسنه خاص بر شیوه سی اولدینی ، جمله اولو ذنده فرانسه